

**VALSTS KULTŪRKAPITĀLA FONDA DARBĪBAS
STRATĒGIJAS NOZĪME RADOŠAS PERSONĪBAS
IZGLĪTĪBAS UN PROFESIONĀLĀS KVALIFIKĀCIJAS
PAAUGSTINĀŠANAS ATBALSTAM VIZUĀLAJĀ MĀKSLĀ**
*State Culture Capital Foundation Importance Work Strategy for
Support of Education and Professional Qualification Development
of Creative Personality of Visual Arts*

Aija Vīgnere

Rīga Teacher Training and Educational Management Academy, Latvia

Abstract. *In national culture politics, one of the most urgent issues in provision of creative process, creative activity and professional development of artists is the insufficient funding for culture. State budget resources via the State Culture Capital Foundation are diverted for the needs of culture and arts with the aim – provide such environment of arts and culture in Latvia that would strengthen and increase the value of creative capital of culture and facilitate participation of as large part of society as possible in the cultural processes so that to help everyone to understand and analyse the world, to be flexible and open to changes. The work analyses the work strategy and tasks of State Culture Capital Foundation, volume of project competition funding, its usefulness and results, also indicators of cultural policy in work of foundation.*

Keywords: *State Culture Capital Foundation (SCCF), culture, support, finances, visual arts, project competition, target programs, work strategy, influence, education.*

Ievads

Introduction

Ar Valsts kultūrkapitāla fonda (VKKF) starpniecību valsts atbalsta Latvijas kultūras un profesionālās mākslas radošā procesa nepārtrauktību un kvalitatīvu attīstību, tai skaitā vizuālajā mākslā, veicinot mākslinieku jaunradi un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu. Radošas un konkurētspējīgas sabiedrības izveide, atbilstoši šodienas darba tirgus prasībām, izvirza arī jaunas prasības mākslas un kultūras izglītības kvalitātei. Šī uzdevuma veikšanai VKKF ir viens no vispiemērotākajiem instrumentiem, jo tā rīcībā ir noteikts daudzums finanšu resursu, cilvēkresursu un profesionālo zināšanu, kā šos resursus vislabāk pārvaldīt.

VKKF tika dibināts 1998.gadā, ievērojot tā saukto „izstieptās rokas attāluma” principu (arms length principle), pēc jau Eiropā darbojošos fondu parauga. „Mūsdienās katrā Eiropas valstī eksistē tiesiska forma - fonds vai arī kāds tās funkcionāls ekvivalents” (Bērziņš, 2006). Latvijā izveidojot VKKF, valdība apņēmas finansēt mākslas un kultūras attīstību no valsts budžeta un tai pat laikā neietekmēt fonda darbību, atstājot finansējuma sadalījumu paša fonda ziņā. „VKKF kā publisks nodibinājums darbojas saskaņā ar tā likumu un nolikumu. VKKF mērķis ir veicināt līdzsvarotu kultūras un mākslas nozaru jaunrades

attīstību un kultūras mantojuma saglabāšanu valstī saskaņā ar valsts kultūrpolitikas vadlīnijām“ (VKKF likums, 2004).

„DNB Latvijas barometra“ pētījums liecina, ka 79% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju pat krīzes laikā atbalstīja kultūras finansēšanu no valsts budžeta. Šāds pozitīvs kultūras novērtējums, par kuru valsts iedzīvotāji būtu ar mieru atdot savu nodokļu naudu, slēpjas apstākļi, ka, bez valsts līdzfinansējuma kultūras aktivitātēm, lielai sabiedrības daļai būtu jāzaudē kultūras klātbūtne vispār. Ir arī pretējs uzskats, ka valstij nevajag finansēt kultūru un mākslas jaunradi, jo šodienas tirgus ekonomikā galvenais ir pieprasījuma-piedāvājuma likums, kas attiecas arī uz kultūru, nosakot, ka kultūrai pašai jāprot pelnīt, radot tādus kultūras produktus, par kuriem iedzīvotāji būtu gatavi maksāt - tā domā 13% respondentu. Ar piebildi, ja sabiedrības vajadzības mēs nolasām kā ikdienas patērētāju uzvedību –preču pirkšanu, uzsverot, ka kultūras aprises ir vienotajā tirgus ekonomikas modelī. Tomēr kultūras jomā viss nav tik vienkārši, jo darbojas daudzi ārpusstingus faktori, kas nosaka konkrētās nozares gaitu. Var diskutēt, vai kultūra ir produkts, vai tā palīdz pelnīt? Zināms vien, ka tās satura kvalitāte bieži nesakrīt ar reitingiem. Tādēļ kultūras atbalstam nozīmīgs ir valsts finansējums, un jautājums par fondu nozīmi iegūst kultūrpolitisku raksturu.

Raksta mērķis -noskaidrot, kā VKKF darbības stratēģija veicina kultūrvides attīstību, izvērtējot fonda finansējuma iespējas radošas personības izglītības un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas atbalstam vizuālā mākslā, kas nodrošinātu tās tālāku konkurētspēju un jaunrades izaugsmi.

Materiāli un metodes *Materials and Methods*

Pētījuma teorētiskā bāze balstās uz vispārzinātnisko aprakstošo pētījuma metodi, izmantojot praktiskās atziņas un teorijas, lai loģiski konstruētu VKKF darbības stratēģijas kultūrvidi un veiktu tās analīzi. Socioloģijas zinātnes pētījuma metodes rezultātā tika veikta literatūras, masu mediju informācijas, fonda dokumentu un saistošo materiālu izpēte, raksturojot fonda darbības mērķus, uzdevumus, galvenos darbības virzienus un iespējas radošas personības izglītības un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas atbalstam vizuālās mākslas jomā, uzrādot arī problēmas, ko šodien diktē tirgus ekonomikas apstākļi.

Kultūras ministrijas (KM) kultūrpolitikas atbalsta projekta vadlīnijas paredzēja VKKF budžeta finansējuma ikgadēju pieaugumu, kas tiktu nodrošināts ar valsts budžeta finansējumu sekojošā apjomā: 2012.-2 milj.LVL, 2013.-3milj.LVL, 2014.-6milj.LVL, 2015.-10milj.LVL (KM kultūrpolitikas vadlīnijas 2012.-2015.gadam, 2012). Jo vairāk tādēļ, ka krīzes gados VKKF budžets tika samazināts par 72%, t.i., no 7,5milj. latu 2008. gadā, līdz apmēram, 2 milj. latu 2010.gadā. VKKF darbības stratēģija, kas tika izstrādāta 2012.gadā, paredzēja ieviest jaunu fonda finansēšanas modeli

turpmākajiem trim gadiem, saistībā ar kultūrpolitikas vadlīnijām un vidējā termiņa valsts budžeta plānošanu, kurā tika paredzēts pakāpenisks finansējuma pieaugums atbilstoši fonda darbības uzdevumiem un budžeta iespējām, kādas bija noteiktas Valsts KM kultūrpolitikas vadlīnijās (skatīt iepriekš). Kultūras ministrija atzina ka „pāreja uz vidējā termiņa budžeta plānošanu fondam ir būtiska, jo daudziem projektiem finansējums jāplāno jau krietnu laiku iepriekš - reizēm pat trīs gadi“ (Lielpēters, 2012). Turpmākajiem gadiem nepieciešamo finansējumu KM noteiks, izvērtējot, cik lielā mērā par esošajiem līdzekļiem iespējams sasniegt fonda stratēģijā izvirzītos mērķus un uzdevumus mākslas un radošā procesa atbalstam. VKKF darbības stratēģija tika izstrādāta pirmo reizi fonda pastāvēšanas vēsturē, definējot fonda darbības galvenos uzdevumus, sasniedzamos rezultātus un finansēšanas modeli, un veidojot pamatu turpmākai, efektīvai fonda darbībai, nodrošinot sabiedrībai tā darbības caurredzamību.

VKKF darbības stratēģijas izvirzītais mērķis atbilst klasiskajam fondu darbības definējumam - piesaistīt, uzkrāt, pārvaldīt un sadalīt līdzekļus kultūras projektu īstenošanai, kuri aptver sekojošus uzdevumus: veicināt kultūras atjaunotni un mākslas jaunrades procesus, atbalstīt radošo un pētniecisko darbību, sekmēt izglītības un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu, veicināt starptautisko sakaru attīstīšanu, sekmējot kultūras un mākslas popularizēšanu pasaulē un kultūras vērtību saglabāšanu. Fonda stratēģijas ilgtermiņa mērķis paredz nodrošināt tādu mākslas un kultūras vidi, kas balsta un bagātina katra indivīda un visas sabiedrības identitāti un attīstību, kas ikvienam palīdz izprast un analizēt pasauli, būt elastīgam un atvērtam globālām pārmaiņām (VKKF Darbības stratēģija, 2012). Fonda 2012.-2015.gada stratēģija noteica deviņus darbības virzienus (d/v), kas atbilda Valsts kultūrpolitikas vadlīnijām 2006.-2015.gadam un iezīmēja Latvijas ilgtspējas attīstības stratēģiju un Valsts rīcības plāna indikatorus:

- 1.d/v: kultūras jaunrades procesu daudzveidības nodrošinājums,
- 2.d/v: kultūras pētniecības nodrošinājums,
- 3.d/v: kultūras izglītība, profesionālās kvalifikācija, mobilitāte,
- 4.d/v: starptautisko sakaru attīstīšana, kultūras popularizēšana,
- 5.d/v: kultūras vērtību saglabāšana, izplatīšana, pieejamība,
- 6.d/v: jaunrades projekti nacionālās identitātes, piederība Latvijai,
- 7.d/v: aktīva kultūras dzīve un kultūras pieejamība Latvijas reģionos,
- 8.d/v: kultūras un radošo industriju attīstība,
- 9.d/v: mūža stipendijas izcilām kultūras personībām (VKKF Darbības stratēģija 2012.-2015.gadam, 2012).

Stratēģijā noteiktie darbības virzieni pamato svarīgākās, finansiāli atbalstāmās prioritātes, saskaņotas ar fonda uzdevumiem un mērķiem. „...jaunā stratēģija ir fundamentāls kultūras nozares dokuments, iesaistīto kultūras profesionāļu kopdarbs un panākums, kas noteiks skaidrus un atklātus kritērijus tam, ka kultūrā ieguldītā nauda nesīs labumu visai sabiedrībai, kā arī ļauj novērst

jebkādas neskaidrības un pārpratumus finansējuma sadalē“ (Jaunzeme-Grende, 2012).

Viens no būtiskākiem fonda prioritāriem uzdevumiem ir kultūras izglītības un profesionālās kvalifikācijas un mobilitātes atbalsta jautājums. Mūsdienu cilvēkam jāmacās visu mūžu, lai spētu reaģēt, pielāgoties pārmaiņām, lai būtu konkurētspējīgs mūsdienu tirgus ekonomiskajā vidē. Kultūras un mākslas loma šeit ir būtiska, jo tieši tai ir kapacitāte visprecīzāk un cilvēciskāk prognozēt un analizēt dažādus procesus un norises. Lai to spētu, arī māksliniekiem un mākslas menedžeriem ir jāatrodas nepartrauktā izglītošanās procesā, kas ne tikai ietver tālākizglītību specifiskā mākslas nozarē, bet arī aptver plašāku kultūras izpratni un analīzi. Kultūras profesionāļu konkurētspējas palielināšana, veicina zinoša kultūras patērētāja rašanos, nodrošinot mājsaimniecību kultūras patēriņa pieaugumu, tālāk sekmējot kultūras radošo industriju attīstību un izaugsmi.

Radošas personības izglītības un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas atbalsta pieejamību, t.skaitā, vizuālās mākslas mobilitātes veicināšanas iespējas, nosaka fonda stratēģijas 3.d/v mērķfunkcija, kas paredz finansiāli atbalstīt jaunos māksliniekus, nodrošinot sabiedrības vajadzībām atbilstošas kultūrizglītības iespējas jomās, ko Latvijā nav iespējams apgūt, lai sekmētu kultūras profesionāļu konkurētspēju, gan globālā, gan vietējā mērogā, un stimulētu kultūras produktu piedāvājumu izglītošanās procesā, attīstot pārnozaru starpdisciplināras izglītības iespējas. Darbības virziens bija definēts arī Valsts kultūrpolitikas vadlīnijās - „attīstīt un pilnvērtīgi izmantot kultūras potenciālu indivīdu izglītošanai visa mūža garumā, sekmējot uz humānām vērtībām balstītas zināšanu sabiedrības veidošanos un veidot labvēlīgu vidi radošās daudzveidības attīstībai, stimulējot tiešanos pēc izglītības“ (Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015. Gadam, 2006).

Profesionālās mākslas izglītības kvalifikācijas paaugstināšanai un tālākizglītības veicināšanai VKKF 3.d/v tiek īstenots ar regulāro nozaru projektu konkursu, mērķprogrammu un radošo braucienu atbalsta programmu starpniecību. Fonda atbalsta finansējumu piešķir juridiskai vai fiziskai personai kultūras projektu īstenošanai konkursa kārtībā, atbilstoši VKKF padomes nolikumam. Tālākā fonda finansējuma sadale jau ir augsta līmeņa profesionāļu - ekspertu ziņā, kas vērtē projektus nozaru projektu konkursos, mērķprogrammās, kultūras programmās, pieņem ziedojumus.

VKKF finansu darbības modeli autors ilustrē, apskatot - 2013.gada pirmo kultūras un mērķprogrammu projektu konkursu. No kopējā VKKF finansu apjoma LVL 3,5milj., sadalīja LVL1,4milj., t.i., 1/3 daļu. Nozaru projektu konkursā tika atbalstīti 470 projekti, no 1024 pieteiktiem projektiem, ar finansu piešķirumu LVL520tūkst. no prasītās LVL2,7milj. (VKKF projektu konkursu un mērķprogrammu finansējums, 2013).

VKKF Finansējums pirmajā projektu konkursā 2013.(LVL)
SCCF funding at first projects competition 2013 (LVL)

Nozares	Atbalstītie	Summa	Iesniegtie	Summa
Vizuālā māksla	95	87 010	151	382 536
Kultūras mantojums	85	77 178	218	496 861
Mūzikas un dejas māksla	78	61 820	161	429 733
Literatūras	56	85 323	123	353 441
Filmu māksla	40	72 115	88	320 426
Tradicionālā kultūra	40	30 010	99	148 767
Teātra māksla	33	45 500	87	197 430
Dizaina un arhitektūras	23	23 500	47	161 567
Starpdisciplinārie	16	38 265	49	231 700
Kopā	470	520 721	1024	2 722 461

1.tabula uzrāda, ka kultūras nozaru projektu konkursā, vizuālās mākslas nozarē ir vislielākais atbalstīto projektu skaits - 95, ar vislielāko fonda finansu piešķirumu LVL 87 tūkst., nozarē neatbalstīti ir palikuši 56 projekti par LVL295tūkst., līdzīga aina ir arī citās nozarēs un citos projektu konkursos, vidēji finansējumu saņem viena trešā daļa un fonda atbalsts ir daudz mazāks par prasīto, jo budžets nepieļauj lielāku finansējumu. Nozaru ekspertu galvenais kritērijs, pēc kura nosaka atbalstu konkrētam projektam, ir konkursa rezultātu kvalitatīvais izvērtējums, tomēr pats konkurss ne vienmēr ir visbūtiskākais kritērijs. Fonda nozaru eksperti vadoties no kvalitatīviem kritērijiem, kvantitatīvos rādītājus atstāj otrā vietā. „Nav viegli izlemēt, ko uzsvērt, kā noteikt prioritātes“ (Stiglitz, 2010). VKKF direktors atzina, ka vērtēšanas komisijas eksperti strādājuši ļoti nopietni un atbildīgi, sadalot ievērojamu daļu fonda līdzekļu, viņš norādīja, ka fonds pēc iespējas ātrāk finansējumu cenšas sadalīt, jo tas ir ļoti nozīmīgi projekta realizētājiem (Vērpe, 2012).

Vizuālās mākslas nozare izskata projektus, kas saistīti ar:

- vizuālās mākslas autoru un zinātnieku radošo darbību, kas paredz profesionālu, kvalitatīvu mākslas darbu radīšanu un publicēšanu, mākslas procesu dokumentēšanu, zinātnisku pētījumu veikšanu, lekciju, konferenču, semināru, izglītības programmu un diskusiju organizēšanu;
- stipendijas radošajam darbam vizuālajā mākslā un mākslas zinātnē, nodrošinot individuālajiem māksliniekiem un mākslas zinātniekiem iespēju nodarboties ar radošo darbu (to tapšanu nodrošinot ar nepieciešamiem materiāliem), kā arī vizuālās mākslas autoru un mākslas zinātnieku dalību starptautiskos mākslas pasākumos ar darbiem, kuriem ir augsta radošā un mākslinieciskā vērtība un zinātniski pētnieciskā kvalitāte,

- vizuālās mākslas centru, galeriju, izstāžu zāļu, radošo darbnīcu, rezidenču norisi un festivālu rīkošanu, nodrošinot augstvērtīgus mākslas notikumus un to popularizēšanu publiskajā telpā, reģionālās kultūrvides aktivizēšanu;
- vizuālās mākslas tehnoloģiskās bāzes attīstība - multimediju produktu veidošana, nodrošinot vizuālās mākslas organizāciju tehnoloģiskās bāzes;
- vizuālās mākslas izglītības iestāžu materiāli tehniskās bāzes uzlabošanai;
- piešķir mācību stipendijas vizuālā mākslā, atbalstot vizuālās mākslas studiju iespējas ārzemēs, izglītības papildināšanu vai specializēšanos ārvalstīs, nodrošinot nozares konkurētspēju vietējā un starptautiskajā mērogā, lai nākotnē veicinātu kvalitatīvu mākslas produktu rašanos.

Izglītības un profesionālās kvalifikācijas mērķa īstenošanai fonda 2013.gada finansu piešķirums bija LVL 88,0tūkst. četros projektu konkursos, finansiāli atbalstot divdesmit vienu vizuālās mākslas radošo projektu, piešķirot mācību stipendijas studijām ārzemēs LVL 16,2tūkst., studijām Lielbritānijā, Somijā, Francijā, Beļģijā, Maskavā, Holandē, Vācijā, Dānijā un ASV. Projektu autoriem piešķirtais finansējums deva iespēju studēt attiecīgo valstu mākslas koledžās, universitātēs, akadēmijās un mākslas skolās, apgūstot bakalaura, maģistratūras, doktorantūras studiju programmas. Vidējais fonda finansējuma piešķirums studentam bija sākot no LVL 300,00 – LVL 1000,00 mācību gadā, atkarībā no projektā pieprasītās summas. Fonda nolikums paredz, ka uz atbalstu mācību stipendijām var pretendēt mācību iestādē jau uzņemtais un mācības uzsākušais students, jo finansējums ir paredzēts tieši mācību darbam un ar to saistītiem izdzīvošanas minimāliem izdevumiem. Mācību iestādes mācību maksu fonds nefinansē. Radošo projektu konkursā, finansu atbalsta pretendents var piedalīties vairāku gadu garumā, atbilstoši mācību programmas ilgumam, saņemot mācību gada līdzfinansējuma summu.

2.tabula

VKKF finansu plānojums 2014.gada
SCCF funding plan 2014

Valsts budžeta dotācija	6 605 317 EUR
*4 projektu konkursi	3 665 047 EUR
*Mūža stipendijas	444 363 EUR
*Mērķprogrammas	2 090 360 EUR
Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsts	455 000 EUR
Latvija – 21 gadsimts	450 000EUR
Valstiski nozīmīgi kultūras pasākumi	484 953EUR
Profesionālās mākslas pieejamība reģionos	250 000EUR
*Administrācija	405 547EUR
Latvijas valsts meži (LVM) ziedojums	796 808EUR

Arī VKKF 2014.gada finansējums ir saskaņā ar fonda darbības stratēģiju, virzieniem un atbalstāmām prioritātēm EUR 7,4 milj. apmērā.

VKKF finansējuma sadale 2014.gadam (skat. 3.tab.) norāda, ka fonda darbībā kultūras nozaru projektu konkursa finansējums saņēma vislielāko atbalstu EUR 3.6 milj., gadā tiks organizēti četri regulārie kultūras projektu konkursi (VKKF finansējums.2014). VKKF finansiālā atbalsta programmā nozīmīgu lomu ieņem Latvijas valsts meži (LVM) ar ievērojamām ziedojumu summām. LVM pārstāvis skaidroja, ka uzņēmuma ziedotā nauda VKKF mērķprogrammām ir atkarīga no uzņēmuma peļņas. 2012.gadā tika ziedoti 800 000 latu, 2013.gadā 560 000latu, arī 2014.gadā prognozēja ziedojuma apjoma pieaugumu, kas varētu sastādīt EUR 800 000. Tomēr VKKF finansiālais nodrošinājums joprojām ir nepietiekams, lai varētu atbalstīt visus nozīmīgākos finansējuma pretendētus. Vidējais projektu atbalsta procents, rēķinot no prasītā finansējuma, 2012.g. bija 17%, līdz 2015.gadam jāpanāk palielinājums vismaz 30% robežās, lai finansētie projekti tiktu īstenoti kvalitatīvāk, plānotajā periodā (VKKF darbības stratēģija 2012.-2015.gadam. 2012). VKKF kultūras projektu konkursu finansējuma 2014.-2013.gadu dinamikas analīze uzrāda, ka visām fonda atbalstītajām nozarēm ir pozitīvs finansējuma pieaugums, kas liecina par labu fondu pārvaldību.

3.tabula

Projektu konkursu finansējuma salīdzinājums 2014.- 2013.gadi (EURO)
Funding projects competition in comparison 2014 – 2013 (EURO)

Nozare	2013.gads	2014.gads	Pieaugums pret 2013.gadu
Literatūras nozare	487 630	556 930	69 301
Mūzikas un dejas māksl. nozare	481 629	567 160	85 530
Teātra mākslas nozare	353 843	396 385	47 543
Filmu mākslas nozare	375 753	437 518	61 764
Vizuālās mākslas nozare	450 875	525 449	74 574
Kultūras mantojuma nozare	478 910	564 008	85 097
Tradicionālās kultūras nozare	156 956	177 375	20 419
Dizaina un arhitektūras nozare	164 393	196 776	32 383
Starpdisciplināri projekti	236 002	242 447	7 445
Kopā projektu finansējums	3 185 991	3 665 047	479 056

VKKF projektu konkursa finansējuma mērķis ir nodrošināt daudzpusīgu, kvalitatīvu radošā procesa attīstību, kas veicinātu augsta līmeņa kultūrvidi. Atbalsts vizuālās mākslas nozares attīstībai fonda darbības stratēģijas plānā 2014.g. – 2020.g. paredz izveidot mākslas darbu iepirkšanas valsts programmu, izveidot kuratoru programmu, mērķtiecīgi atbalstīt vizuālās mākslas izstāžu darbību un starptautisko projektu īstenošanu, izveidot efektīvu pārvaldības modeli vizuālās mākslas procesu koordinēšanai un attīstībai.

Rezultāts **Results**

Katrai nozarei ir savas prioritātes pēc kurām tā saņem finansējumu, diemžēl fondam nav viennozīmīga kritērija finansiālā atbalsta piešķirumam. Vizuālās mākslas nozares prioritāte ir mākslinieku un mākslas zinātnieku kvalitatīva radošā darbība un dalība nozīmīgos vizuālās mākslas pasākumos, kā arī jauno radošo personību izglītības un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas atbalsts vizuālā mākslā. Profesionālās mākslas izglītības un kultūras pieejamības veicināšana ārzemēs paaugstina jauno mākslinieku pašvērtības un identitātes apziņu, intelekta līmeni, atvērtību pasaules notikumiem, radošumu, tās prasmes, kapacitātes un zināšanas, kas ir tik stimulējošas ikviena mākslinieka attīstībai un noderīgas turpmākam radošam darbam. Diemžēl, fonda ierobežotā finansējuma apstākļos grūti realizēt lielāko daļu kultūras projektu pieteikumu. Tādēļ ir pamatota VKKF izvirzītā prasība, 2015.gadā izvērtēt iespēju atjaunot VKKF sākotnējo finansēšanas sistēmu no tabakas un alkohola akcīzes nodokļiem, kā arī no izložu un azartspēļu nodokļa un nodevas. VKKF Prasība atsaucas uz fonda darbības stratēģiju par valsts budžeta līdzekļu finansējuma pakāpenisku pieaugumu:

4.tabula

VKKF budžeta finansējums 2013.-2015.gadi (LVL) **SCCF budget funding 2013-2015 (LVL)**

2013.gads	2014.gads	2015.gads
6 milj.(EUR8,5milj.)	8milj.(EUR11,3milj.)	10milj.(EUR14,2milj.)

(VKKF budžeta plāns. 2012), kas bija akceptēts KM kultūrpolitikas vadlīnijās, tomēr fonda faktiskajā finansu budžetā netiek realizēts plānotajā apjomā. Valdība pagaidām iezīmētā nodokļa piesaistīšanu neatbalsta, un fonds katru gadu iesaistās politiskās cīņās valsts budžeta veidošanas laikā. „Valsts kultūrkapitāla fonda finansējumam jābūt brīvam no politikas un ilgtspējīgam, kā dēļ atkal varētu runāt par tā finansēšanu no konkrētiem nodokļu veidiem. Jau šogad varētu atsākt runāt par to, ka VKKF finansējums netiek apspriests ikgadējā budžeta veidošanas laikā, bet to veidotu noteikta daļa no azartspēlēm, tabakas un alkohola tirdzniecības iekasētajiem nodokļiem, kā tas bija agrāk.“ (Melbārde D. 2014.). VKKF finansējuma pieaugums būtiski palielinātu atbalstu projektu konkursos, arī vizuālās mākslas atbalsta programmām, tai skaitā izglītības un profesionālās pilnveides nodrošināšanai.

Secinājumi *Conclusions*

Latvijas kultūras tirgus ir neliels un nevar darboties bez valsts atbalsta. Valsts finansēm ar VKKF starpniecību ir jābūt novirzītām kultūras un radošās darbības nodrošinājumam visplašākajā izpratnē. Pēc autora domām, valstij kultūra ir ne tikai jāatbalsta bet stratēģiski un atbildīgi jāvirza, nodrošinot tās vispusīgu un globālu attīstību, jo māksla un radošums mūsdienu pasaulē kļuvis par nozīmīgu faktoru valstu un indivīdu konkurētspēju paaugstināšanai. VKKF izstrādātā darbības stratēģija paredz fonda finansējuma pakāpenisku palielinājumu trīs gadu griezumā, nodrošinot kultūras nozaru projektu konkursu, mērķprogrammu, radošo un mācību braucienu atbalsta programmu finansējumu pieauguma tempu, diemžēl, vēl nepietiekamos apmēros. Mūsdienu pārmaiņu pasaulē māksliniekiem nepieciešams plašāks redzējums, kas iegūstams izglītības un profesionālās pilnveides nodrošinājumā. Kultūra, no finansiālā aspekta raugoties, šobrīd vēl tikai pakāpeniski atgriežas pirmskrīzes norisēs, un tas nozīmē, ka fondam jānodrošina kultūras maksimālā kvalitāte pie minimāla finansējuma apmēriem, katru gadu cīnoties par finansējuma pieaugumu, kas paredzēts fonda darbības stratēģijā. Valsts budžeta atdeve pret Latvijas kultūras telpu ir nepietiekama, arī Eiropas Savienības struktūrfondu atbalsts Latvijas kultūras nozarei ir viens no zemākajiem nozaru griezumā, 2014.plānošanas periodā 0,6% no kopējā EUR5,4 miljardi finansējuma.

Kultūras nozares zemais reitings, kas agrūtina fonda darbību, varētu būt apstākļi, ka pietrūkst zinātniska pētījuma un ietekmes izvērtējuma analīzes par fonda kultūras nozaru projektu konkursu, mērķprogrammu un radošo braucienu finansējuma sabiedrisko lietderību un piešķirtā finansējuma atdevi Latvijas kultūras telpai, tās konkurētspējas veicināšanai. Svarīgs aspekts, cik būtisks un pamatots ir šodienas nozaru finansējums, domājot par tām nozarēm, kuras nav konkurētspējīgas bet tomēr ļoti nozīmīgas valsts kultūras telpā, uzliekot fondam pienākumu – atbalstīt, rūpēties par to attīstību. Uz tāda fona VKKF veidojas jauns uzdevums - domāt par valsts bāzes finansējuma izveidi konkrētiem kultūras radošiem procesiem, kuriem vajadzīgs patstāvīgs, regulārs finansējums.

Summary

Introduction. One of the most urgent issues of national culture policy in provision of creative process, creative activity and professional development of artists is the volume of funding for culture, frequently its insufficiency. State budget resources via the State Culture Capital Foundation (SCCF) are diverted for the support of culture and arts, its qualitative and continuous development, facilitating creation of creative and competitive culture environment in Latvia that would strengthen and increase the value of culture capital and facilitate participation of as large part of society as possible in the cultural processes so that to help everyone to understand and analyse the world, to be flexible and open to changes. SFFC is one of the most suitable tools to perform this task because it has a particular amount of financial resources, professional human resources and knowledge how to manage these

resources. Task of SFFC work strategy – attract, accrue, manage and divide the financial resources for implementation of culture projects that are submitted by natural or legal entities, but one the tasks of the funded projects - facilitate extension of culture room, facilitating the increase of education and professional qualification.

Task of the work. Clarify how SCCF work strategy facilitates the development of culture environment, how the rapid change of culture processes ensures the possibilities to increase the education and professional qualification of a creative personality that would provide its further competitiveness and its development of creative work (when inspecting the field of visual art),

Materials and methods. General scientific research method; descriptive method, to make a detailed research of an occurrence and use existing practical opinions and theories, method of analysis to divided the research object in individual components and analyse each separately and logically constructive method to make conclusions in the resulting from the made analysis. Sociology science research method: method of literature, mass media information and documents analysis to perform analysis of situation on the occurrence to be researched. Study of SCCF work strategy was performed in the research, characterizing the aim of foundation, tasks, main directions of activity and problems dictated by contemporary conditions of market economics. The work discusses the dynamics of funding of the foundation determined by the planned work strategy for support of culture and arts process. Analysis of State budget – budget of State Culture Capital Foundation was made, assessing the funding provisions for arts and culture projects competition and target programs competition and the possibilities based on the research and analysis of regulations of foundation project competition, reports and other materials. Foundation funding in competition of visual arts projects, allotments of creative and study fees for the options to rise education and professional qualification abroad was assessed and analysed on the grounds of foundation materials and negotiations with branch experts of foundation.

Results. Results of the research testify that the development of SCCF work strategy is justified with the situation in the culture environment of Latvia. Assessment of foundation abilities and work trends are reconciled with the financial possibilities.

Conclusions. SCCF is not financially independent. Volume of state budget funding for the support of art and culture limit the development of foundation. The author supports the wish of SCCF to restore the initial funding system – from “marked” taxes (alcohol and tobacco excise tax, lotteries and gambling tax and duty). Directions of foundation development and priorities of fields for project competitions must be set.

Literatūra References

1. Bērziņš, I., Nēbels, P.K. (2006). *Cilvēku Zīmolu Mediju Kultūras Menedžments*. Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 184lpp.
2. Jaunzeme-Grende, Ž. (2012). VKKF stratēģija. Skatīts 25.02.2014. <http://design.lv/kulturpolitika/595/>
3. Lielpēters, U. (2012). Kultūrkapitāla fonda budžetam nākamgad prasa 6 milj. 2015. gada-10. 2012., Skatīts 25.02.2014. <http://www.kasjauns.lv/lv/zinas/86091/>
4. Melbārde, D. /intervija/Latvijas Radio „Krustpunkti“. 2.01.2014. Skatīts 25.02.2014. <http://www.delfi.lv/temas/vkkf/>.
5. Stiglitz, J.E. (2010). *Globalizācija un neapmierinātība ar to. Globalization and its discontents* Copyright 2002 by J.E.Stiglitz. Rīga: SIA Biznesa augstskolaTurība.
6. *Valsts Kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam. LR Kultūras ministrija*. (2006). Skat. 25.02.2014. <http://www.km.gov.lv/lv/doc/.../kulturpolitikas/>.

7. *VKKF Likums* . (2004). Skatīts 25.02.2014. <http://www.kkf.lv/>.
8. *VKKF Darbības stratēģija 2012.-2015.gadam.*(2012). Skatīts 05.02.2014. <http://www.kkf.lv/2375>
9. *VKKF Projektu konkursu un mērķprogrammu finansējums* (2013). Skatīts 25.02.2014. <http://www.kkf.lv/2444/>.
10. *VKKF Projektu konkursu finansējums 2013., 2014. gada salīdzinājums* (2014). Skatīts 25.02.2014. <http://www.lsm.lv/lv/raksts/>.
11. Zebris, O. Kultūrkapitāls mīnusus-Kultūras Diena.lv. 2012.gada 10.februāris. Skatīts 25.02.2014. <http://www.diena.lv/kd/kulturkapitals-minusos-13930848/>.